

TIIVISTELMÄ

KUMPPANUUSAVUSTUSHAKEMUS 2026 POHJOIS-SAVON HYVINVOINTIALUEELLE

1. MIELI Pohjois-Savon mielenterveys ry

MIELI Pohjois-Savon mielenterveys ry on yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jonka toiminnan tarkoituksena ja perustehtävänä on edistää mielenterveyttä Kuopion seudulla ja Pohjois-Savossa. Yhdistys ylläpitää Kuopiossa kriisikeskusta. Yhdistyksen hallitukseen kuuluu sääntöjen mukaisesti puheenjohtaja, 4-8 varsinaista jäsentä ja 0-4 varajäsentä. Hallitus kokoontuu säännöllisesti läpi vuoden, ja sääntömääräiset kokoukset pidetään järjestön sääntöjen mukaisesti keväällä ja syksyllä. Järjestö on MIELI Suomen mielenterveysseuran jäsenjärjestö. MIELI Kriisikeskus Kuopio on osa valtakunnallista MIELI ry:n kriisikeskusverkostoa.

Järjestölähtöisiä palveluja tuotetaan pääosin STEA:n avustusrahoituksella. Järjestöllä on myös kumppanuussopimuksia Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa. Kriisityötä koskeva kumppanuussopimus on määräajoin haettava avustusrahoitus, jonka suuruus määräytyy hyvinvointialueen talousarvion mukaisesti vuosittain. Yhdistyksen väkivaltatyön ja hyvinvointialueen välillä on solmittu useita toiminnallisia kumppanuussopimuksia. Järjestöllä on pienimuotoisesti myös myytäviä palveluja, kuten peliongelmapalvelut, työnohjaukset, akuutti kriisityö ja koulutukset.

Laatu- ja kehittämistyötä tehdään työn jatkuvana kehittämisenä osana perustyötä. Päivittäinen laatutyö konkretisoituu jatkuvassa käytössä olevan laatukäsikirjan kautta. Järjestöllä on käytössä myös WWF:n Green Office ympäristöjärjestelmä. Kestävän kehityksen huomioiminen yhdistyksen kaikessa toiminnassa on osa järjestön vastuullisuutta.

Työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen tukemiseksi on e-passi, tyhy- ja muuta yhteisöllistä toimintaa, säännöllinen työnohjaus sekä työterveyshuollon palvelut. Työhyvinvointia edistetään ja ylläpidetään myös mm. työaikajoustoilla, hybridityöllä, työn uudelleen organisoinnilla tarpeen mukaan ja kiinnittämällä huomioita työn turvallisuuteen, kuormitukseen sekä työstä palautumiseen. Mahdollisuuksia koulutuksiin tarjotaan resurssien puitteissa.

2. Kriisityö

Kriisityö on ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä, ja sen lähtökohtana on asiakkaan kokemaa kriisiä. Oikea-aikainen ja ammattitaitoinen kriisiapu voi estää tilanteen kehittymisen mielenterveyspalveluja vaativaksi sairaudeksi tai syrjäytymistä sosiaalisesta elämästä. Kriisityön tavoitteena on edistää kriiseistä selviytymistä yksilö-, perhe- ja yhteisötasolla niin, että kriisi ei jää rasittamaan pysyvästi tai muutoin vaaranna asiakkaan toimintakykyä ja hyvinvointia. Myös kriisissä olevien läheiset saavat tukea ja ohjausta.

Kriisiavulla ei yritetä pelkästään ratkaista ajankohtaista ongelmaa ja lievittää oireita. Kriisiavulla autetaan asiakasta löytämään omia voimavarojaan ja luomaan tarkoituksenmukainen suhtautumistapa elämän ongelmatilanteita varten, jolloin hänelle muodostuu paremmat toimintamallit ja edellytykset käsitellä vastedes elämässä eteen tulevia ongelmia ja kriisejä. Kriisiapu tukee asiakkaiden normaalia toipumista ja edistää heidän resilienssiään (psykyinen kestävyys). Oikea-aikainen alkuvaiheen apu vähentää inhimillistä kärsimystä, tukee ihmisten työ- ja toimintakykyä ja vähentää sosiaali- ja terveyspalvelujen epätarkoituksenmukaista käyttöä.

Avun hakeminen pyritään tekemään mahdollisimman helpoksi. Yhteyttä ottaneilla asiakkailla on harvoin hoitokontaktia muihin palveluihin, ja he ohjautuvat kriisiavun piiriin yleensä reagointivaiheessa. Asiakas voi tulla nimettömänä, maksutta ja ilman lähetettä sekä ilman kunta-

tai ikärajoja. Kriisituki on tarkoitettu lyhytkestoiseksi tueksi. Keskimääräinen käyntimäärä vuonna 2024 oli n. 3 kertaa/asiakas. Yleisin yhteydenotto syy on ihmissuhdeongelmat.

Kriisiapua tuotetaan vastaanotolla (sisältää myös verkkovastaanoton ja puhelinajat), kriisipuhelimessa sekä vertaisryhmissä joko omana työnä tai verkkoryhminä yhteistyössä toisen kriisikeskuksen kanssa. Verkossa toteutuvat myös Sekasin- ja MIELI Kriisichat, MIELI Tukisuhde ja MIELI Kriisimeili. Kriisiapua tuotetaan sekä alueellisena että valtakunnallisena palveluna.

MIELI Kriisikeskus Kuopio sijaitsee Kuopiossa, mutta palvelee asiakkaita koko Pohjois-Savon alueelta. Alueen yhteenlaskettu väestöpohja on n. 250 000 asukasta. Pääkohderyhmänä ovat vaikeassa elämäntilanteessa tai kriisissä olevat, pääosin 18–63-vuotiaat aikuiset, pariskunnat tai perheet ja heidän läheisensä, jotka etsivät ammattilaisen tai vapaaehtoisen apua vaikeasta tilanteesta selviytymiseen. Asiakkaina on myös ikäihmisiä ja alle 18-vuotiaita. Kriisityössä tavoitellaan n. 3600 asiakasta/v. Kriisityön eri toimintojen määrää voidaan joutua sopeuttamaan rahoitustasoja vastaaviksi ja/tai priorisoimaan toimintoja, joihin keskitytään. MIELI Suomen Mielenterveys ry:n Itsemurhien ehkäisykeskuksen Kuopion toimipiste sijaistaa kriisikeskuksen yhteydessä, ja sen kanssa tehdään yhteistyötä asiakasohjauksessa.

Kriisivastaanotolla tehtävän kriisityön tavoitteena on, että asiakkaan toiveikkuus lisääntyy, toimintakyky vahvistuu, hyvinvointi vahvistuu tai pysyy yllä ja itsetuhoisuus vähenee. Asiakkailta pyydetään palautetta MIELI Suomen Mielenterveys ry:n tuottamalla kriisivastaanoton arviointikyselyllä, jota käytetään kriisikeskusverkostossa laajasti. Puhelin- ja chat -työssä tavoitteena on, että asiakas hyötyy kertaluotoisesta keskustelusta ammattilaisen tai vapaaehtoisen kanssa. Ryhmissä tavoite on, että asiakas hyötyy ammatillisesti ohjatusta vertaistuesta.

Kriisivastaanotolla käytetään OpenFit-sovellusta, joka sisältää Session Rating Scale (SRS) eli yhteistyön arviointiasteikon ja Outcome Rating Scale (ORS) eli muutosarviointiasteikon työn tuloksellisuuden mittaamiseen. Asiakkaan kanssa keskustellaan siitä, miten asiakas on voinut kuluneen viikon aikana, tapaamispäivä mukaan lukien. Asiakas arvioi neljällä elämäalueella hyvinvointiaan ja laittaa merkin 10 cm janalle kohtaan, joka kuvaa omaa kokemusta. Voinnin kohenemisessa odotetaan positiivista hoitovastetta. Tapaamiskerran lopussa asiakas arvioi neljää kohtaa: 1. kokiko hän, että häntä kuultiin, ymmärrettiin ja kunnioitettiin, 2. työstettiinkö niitä asioita, joista hän halusi puhua, 3. miten työntekijän työtapo sopi hänelle ja 4. jäikö tapaamiskerralta puuttumaan jotakin. Asiakkaan antaman reaaliaikaisen palautteen kautta työskentelyyn voidaan tehdä välittömiä muutoksia. OpenFit-sovellukseen liittyvillä kehittämistoimenpiteillä on pyritty luomaan kriisityöhön palautetietoista toimintamallia, jossa asiakkaan osallisuutta voidaan merkittävästi lisätä ja kriisityön tuloksellisuutta objektiivisesti mitata ja todentaa.

Kriisikeskuksen käytössä on valtakunnallinen nettiajanvarausjärjestelmä, joka on avoinna ympäri vuorokauden ja jota kautta varataan pääosa ajoista. Ajanvarauspuhelin toimii maanantaisin ja torstaisin klo 8–10. Sijaisia ei pääsääntöisesti ole, jolloin esim. ajanvarauspuhelimeen ei aina voida vastata esim. sairaustapauksissa. Lomatauot toiminnassa ovat mahdollisia.

Vastaanottoaikoja on tarjolla usein viikon sisällä, ja pääosin aika mahdollistuu tai on varattavissa 1–3 viikon sisällä. Asiakkaille on tarjolla etäpalveluna myös valtakunnallisen kriisikeskusverkoston etävastaanottoajat. Palveluohjaus on merkittävä osa kriisikeskuksen työtä. Sekä ajanvarauspuhelimeen että työntekijöiden suoriin numeroihin saapuu runsaasti myös konsultaatiopuheluita.

Verkostoyhteistyön tavoitteena on myös palvelujärjestelmään vaikuttaminen verkostojen kautta. Yleisin tapa tehdä yhteistyötä on työskentely suoraan asiakastyöhön liittyvissä asioissa yhdessä muiden toimijoiden kanssa tai palveluohjauksena, jolloin asiakas siirtyy mutkattomasti palvelusta toiseen. Asiakkaita ohjautuu esim. terveyskeskusten, yksityisten työterveyshuoltojen, poliisin,

koulujen, äitiys- ja lastenneuvolan, opiskelupaikan, sosiaalipalvelujen tai perheasian neuvottelukeskukseen kautta. Suuri osa asiakkaista tulee palveluihin ilman ohjaavaa tahoa, itse apua etsien. Lastensuojeluilmoituksia tehdään tilanteen niin vaatiessa usein jo puhelimitse/verkossa käydyn keskustelun pohjalta tai asiakasvastaanoton yhteydessä. Asiakkaita jatko-ohjataan mm. terveyskeskukseen, sosiaalipalveluihin, työterveyteen, yhteispäivystykseen ja kolmannen sektorin palveluihin.

Verkostojen kanssa tehtävä työ on myös säännöllistä tiedottamista, viestintää, toimintakäytännöistä sopimista ja tarpeen mukaista yhteydenpitoa. Jalkautuvaa tiedotus- ja vaikuttamistyötä tehdään useissa eri tapahtumissa, kuten oppilaitosten (Sakky, Savonia, Uef) hyvinvointipäivissä. Kriisikeskus -infoja järjestetään eri yhteistyötahoille, ja niissä kerrotaan sekä kriisikeskuksen palveluista asiakkaille että mahdollisuuksista toimia vapaaehtoisena valtakunnallisissa palveluissa.

MIELI kriisikeskus Kuopiossa toteutetaan puhelin- ja verkkokriisityötä (ns. PUVEK). Puvek-toiminnan tavoitteena on, että kriisipuhelin- ja chatiasiakkaat hyötyvät kertaluontoisesta keskustelusta ammattilaisen tai vapaaehtoisen kanssa. Toimintaan kuuluu MIELI Kriisipuhelin, Sekasin- ja MIELI Kriisichat, MIELI Tukisuhde, MIELI Kriisimeili sekä vapaaehtoistyön ja puhelin- ja verkkokriisityön paikallinen koordinointi. Kriisityöntekijät vastaavat sovitusti kaikissa toimintamuodoissa. Kuopiossa vapaaehtoiset vastaavat lähinnä Kriisipuhelimessa ja Sekasin -chatissa. Toimintaa koordinoi kaksi nimettyä kriisityöntekijää yhteistyössä Mieli ry:n koordinaation kanssa.

Kaikki haastattelussa mukaan valitut vapaaehtoiset saavat Mieli ry:n edellyttämän koulutuksen. Vapaaehtoinen voi kouluttautua joko omaan tahtiin verkkokoulutuksessa tai ryhmämuotoisessa koulutuksessa, joka sisältää myös lähitapaamisia. Vapaaehtoisten määrää pyritään nostamaan n. 20% vuodessa.

Kuopion vapaaehtoisilla on Kriisipuhelimessa kaksi neljän tunnin mittaista vuoroa lauantaisin. Yhdessä vuorossa voi olla 1-4 vapaaehtoista. Sekasin -chatin vapaaehtoiset päivystävät itse valitsemanaan ajankohtana. Vapaaehtoisille järjestetään purkumahdollisuus jokaisen päivystyskerran jälkeen, työnohjaus kerran kuukaudessa, lisäkoulutuksia ja virkistäytymistapahtumia.

Vapaaehtoiset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin vuosittaisissa kehityskeskusteluissa. Tämän lisäksi he vastaavat Mieli ry:n palautekyselyyn (Palautekysely kriisiauttamista tekeville vapaaehtoisille). Vapaaehtoiset arvioivat saamaansa koulutusta ja tukea, motivoitumiseen ja sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä toimintaan osallistumisen vaikutusta omaan hyvinvointiin. Tavoitteena on, että vapaaehtoisten hyvinvointi vahvistuu.

Kuopio kuuluu viiden kriisikeskuspaikkakunnan PUVEK-verkostoon, jonka tehtävänä on varmistaa toiminta kaikissa puhelin- ja verkkokriisityön muodoissa mm. jakamalla vastuuvuorot arki-, viikonloppu-, ja juhlapyhäpäivystyksiin. Kukin paikkakunta vastaa itse vuorojen sijaisjärjestelyistä. Valtakunnallisesti toimintaa koordinoi MIELI ry.

Mieli ry:n valtakunnallinen kriisityön strategia vaikuttaa edelleen vuonna 2026 Puvek toimintaan erilaisina kehittämistoimenpiteinä. Tämä tarkoittaa paikallista suunnittelua ja muutoksia työaikajärjestelyihin, markkinointiin, ohjeistuksiin, seurantajärjestelmiin ym. Lisäksi uudistukset vaativat työntekijöiltä perehtymistä ja kouluttautumista. Uudistukset edellyttävät myös vapaaehtoisten perehdyttämistä. Uudistukset ja vapaaehtoisten määrän kasvattaminen vievät runsaasti työaikaa. Samalla kun toimintaan pyritään saamaan lisää uusia vapaaehtoisia, on tärkeää huolehtia myös jo toiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten huomioimisesta.